

تأثیر ابعاد طوفان الأقصى در تحولات قرن بیست و یکم و تغییرات جهانی

ربابه نوری^۱

چکیده

عملیات «طوفان الاقصی» به عنوان یکی از رویدادهای سرنوشت ساز در سال ۲۰۲۳، اهمیت بالایی در تحلیل تحولات قرن بیست و یکم دارد، زیرا تأثیرات آن از مرزهای منطقه‌ای فراتر رفته و به موضوعی با پیامدهای جهانی تبدیل شده است. ضرورت این پژوهش در فهم بهتر از چگونگی تأثیرگذاری یک بحران منطقه‌ای بر ساختارهای سیاسی و اقتصادی جهانی نهفته است. در این تحقیق از روش تحلیلی و توصیفی برای بررسی پیامدهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی عملیات استفاده شده است. هدف پژوهش، تحلیل تأثیرات چندبعدی این رویداد بر موازنه قدرت جهانی و ارزیابی پیامدهای آن در حوزه‌های مختلف است. یافته‌های تحقیق نشان داد: این عملیات علاوه بر تغییرات سیاسی و نظامی، بر روندهای اقتصادی هم چون افزایش هزینه‌های امنیتی، کاهش سرمایه‌گذاری‌های اجتماعی، و رشد تمایلات ناسیونالیستی نیز تأثیرگذار بوده است.

واژگان کلیدی: تأثیر، طوفان الاقصی، تحول جهان.

^۱ . رباب، نوری، طلبه سطح ۲، حوزه علمیه زینب کبری سلام‌الله‌علیها

مقدمه

در قرن بیست و یکم، جهان با تحولات عمیق و بی‌سابقه‌ای در عرصه‌ی سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مواجه شده‌است. این تغییرات که به‌دلیل پیشرفت‌های سریع فناوری، جهانی‌شدن و تغییرات زیست‌محیطی رخ داده‌اند، نظام‌های موجود را به چالش کشیده و مسائل جدید و پیچیده‌ای را به وجود آورده‌اند. در میان این تحولات، از جمله پدیده‌های برجسته‌ای که تأثیرات عمیقی بر تغییرات جهانی گذاشته، «طوفان الاقصی» است. این اصطلاح به عملیات نظامی غافلگیرکننده‌ی نیروهای حماس، در طی واکنش به حملات وحشیانه رژیم صهیونیستی به منازل مسکونی فلسطینیان و هتک حرمت مسجدالاقصی اشاره دارد. مسئله طوفان الاقصی و تحولات مرتبط با آن، به دلایل متعددی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در درجه اول، این رویداد نماد تضادهای ژئوپلیتیکی، ایدئولوژیکی و فرهنگی در منطقه خاورمیانه است که تأثیرات آن به مرزهای ملی محدود نمانده و جهان را تحت تأثیر قرار داده‌است. تنش‌های حاصل از این رویداد نه تنها به بحران‌های سیاسی و نظامی منجر شده، بلکه پیامدهای عمیقی در سطح جهانی داشته است؛ از جمله رشد افراط‌گرایی، ضرورت پرداختن به این موضوع از آنجا ناشی می‌شود که تحلیل دقیق ابعاد مختلف طوفان الاقصی می‌تواند به سیاست‌گذاران و اندیشمندان کمک کند تا با درکی روشن‌تر از دلایل و پیامدهای این پدیده، راهکارهای مؤثرتری برای مدیریت بحران‌ها و جلوگیری از تکرار آنها ارائه دهند. درک عمق تأثیرات این بحران بر نظام‌های بین‌المللی، برای شکل‌دهی به سیاست‌های خارجی، توسعه اقتصادی و اجتماعی در سطح جهانی ضروری است.

طوفان الاقصی نه تنها به عنوان نقطه عطفی در تاریخ معاصر، تأثیرات فوری و مستقیم بر کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا داشته، بلکه به‌عنوان حرکتی اعتراضی علیه اشغالگری اسرائیل مطرح شده و به تدریج به نمادی از مقاومت در برابر ظلم و تبعیض در سطح بین‌المللی تبدیل شده‌است. برای اولین بار در طول انتفاضه فلسطین، حماس با عملیاتی بی‌سابقه از لحاظ عمق و گستردگی، خسارات سنگینی به رژیم صهیونیستی وارد کرده، از تلفات بالا گرفته تا اسارت صدها صهیونیست. این عملیات در طول ۶۰ سال مبارزه، زمینه‌ساز تغییرات بلندمدت در نظم جهانی و الگوهای قدرت بین‌المللی شد. مقاله حاضر به روش توصیفی و با هدف بررسی تأثیر ابعاد طوفان الاقصی بر تحولات جهانی نگاشته شده‌است. بررسی ابعاد و پیامدهای این رویداد برای درک بهتر تحولات سیاسی و اجتماعی قرن بیست و یکم و چالش‌های پیش‌روی جامعه جهانی ضروری است؛ چرا که این عملیات، جنبه‌ای جدید از مقاومت در برابر نظام سلطه و استکبار جهانی را آشکار می‌کند. در نتیجه، این پرسش مطرح می‌شود که تأثیر ابعاد طوفان الاقصی بر تحولات قرن بیست و یکم و تغییرات جهانی چیست؟

حول طوفان الاقصی، تاثیر و پیامدهای راهبردی آن مقاله، کتاب و پایان نامه های زیادی نگاشته شده‌است، از جمله:

- ❖ پایان نامه میثاق ناصری با عنوان «حقوق بین الملل بشر دوستانه و نقض آن توسط رژیم صهیونیستی در واکنش به نبرد طوفان الأقصى» به تبیین مبانی حقوق بشر دوستانه و بررسی موارد نقض شده آن، توسط رژیم صهیونیستی پرداخته است.
- ❖ کتاب حسن صفرزاده تهرانی با عنوان، «درآمدی بر شناخت حق و باطل در طوفان الأقصى» اثری تاریخی، سیاسی و تحلیلی است که در راه جست جوی حقیقت، به ۳۰ سوال درباره فلسطین، طوفان الأقصى و اسرائیل است
- ❖ کتاب فاطمه حیاتی با عنوان «طوفان الاقصی» یک شعر بلند در قالب مثنوی در دفاع از مظلومیت مردم فلسطین در مقابل ظلم اسرائیل است به زبانی رسا نوشته شده است
- ❖ مقاله حسن محمدی منفرد با عنوان «بررسی نتایج عملیات طوفان الاقصی براساس دکترین نظامی رژیم صهیونیستی» مورد بررسی قرار گرفت. نتایج بدست آمده در خصوص آینده جنگ و چالش فرار روی رژیم صهیونیستی بیانگر این نکته با اهمیت است که رژیم صهیونیستی توان و ظرفیت بازدارندگی در برابر گروه های مقاومت را ندارد بلکه فقط در فضای بازدارندگی از طریق مجازات و بدون محاسبه و تفکر در خصوص پایان جنگ، وارد یک جنگ ویرانگر و فرسایشی در نوار غزه شده است.
- ❖ مقاله محسن عزتی با عنوان «طوفان الأقصى و تأثیر آن بر بحران امنیتی و سیاسی اسرائیل» مورد بررسی قرار گرفت. نتایج بدست آمده حاکی از آن است طوفان الأقصى، باعث بحران های زیادی از قبیل؛
 - ۱- بحران سیاسی (کاهش مشروعیت و مقبولیت دولت نتانیاهاو در سطح داخلی و بین المللی شده)؛
 - ۲- بحران اجتماعی، (کوچ یهودیان به کشورهای اروپایی و آمریکا) ۳- بحران اقتصادی؛ (کاهش درآمدها، واردات، صادرات به وسیله بحران کشتی رانی در دریای سرخ و...) ۴- بحران امنیتی؛ (ناامنی روانی در کشور، استرس در میان مردم و نیروی نظامی، ناامنی ملی و جنگ فیزیکی در داخل شهرها و....)
 و در مقابل کشورهای عضو محور مقاومت با ایجاد همگرایی در صدد تقویت همکاری های خود در بعد نظامی - سیاسی - امنیتی برآمده اند.
- ❖ مقاله «واکاوی پیامد های طوفان الأقصى بر امنیت ملی رژیم صهیونیستی» توسط امیر رضا مقومی، به روش توصیفی-تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه ای و اسنادی، پیامدهای داخلی، منطقه ای و فرا منطقه ای طوفان الأقصى بر امنیت ملی رژیم غاصب اسرائیل را مورد بررسی قرار داده است. اما در مقاله فوق تاثیر ابعاد طوفان الاقصی بر تحولات قرن بیست و یکم و تغییرات جهانی نگاشته شده است.

علی‌رغم تلاش پژوهشگران، کتاب، پایان‌نامه و مقاله‌ای با این عنوان مشابه یافت نشد. از این رو نوآوری مقاله حاضر، تأثیر ابعاد طوفان الأقصى در تحولات قرن بیست و یکم و تغییرات جهانی است که بطور مفصل و دقیق، مورد مطالعه و بررسی قرار خواهد گرفت.

الف – مفهوم شناسی

جهت تبیین و درک هر چه بهتر مباحث و مفاهیم، در این گفتار به بررسی آن قبیل از مفاهیم و اصطلاحاتی می‌پردازیم؛ که در عنوان به چشم می‌خورد و نیاز به توضیح بیشتری دارد.

الف-الف – طوفان الأقصى

طوفان الاقصی یک عملیات نظامی بود که توسط نیروهای حماس علیه اسرائیل در ۷ اکتبر ۲۰۲۳ آغاز شد. این عملیات در واکنش به جنایات رژیم صهیونیستی در کشتار فلسطینیان و هتک حرمت مسجد الاقصی انجام شد. نیروهای حماس ابتدا با شلیک راکت به مناطق اشغالی حمله کردند و سپس به‌صورت زمینی وارد سرزمین‌های اشغالی شدند.

این عملیات به عنوان یکی از بزرگترین شکست‌های نظامی اسرائیل در تاریخ معاصر شناخته می‌شود و منجر به کشته شدن بیش از ۱۴۰۰ اسرائیلی و زخمی شدن ۳۰۰۰ نفر دیگر شد. در پی این حملات، اسرائیل نیز به نوار غزه حمله کرد که منجر به تلفات و خسارات زیادی در میان فلسطینیان شد. اصطلاح "طوفان الاقصی" به نوعی به معنای انفجار خشم و اعتراضات گسترده‌ای است که با محوریت مسجد الاقصی به‌عنوان نماد مقاومت فلسطینیان شکل گرفت.^۲

۱. ابعاد طوفان الأقصى

طوفان الاقصی ابعاد مختلفی دارد که بر تحولات جهانی تأثیرگذار است. این ابعاد شامل موارد زیر می‌شود

۱-۱ – ابعاد سیاسی اقتصادی

طوفان الاقصی، تأثیرات سیاسی و اقتصادی عمیقی داشته است؛ این تأثیرات عبارتند از

^۲ . رشید، رکابیان، طوفان الأقصى و تأثیر آن بر بحران امنیتی و سیاسی اسرائیل، ص ۱۱۷-۱۱۸.

۱-۱-۱- افزایش هزینه‌های امنیتی و اقتصادی

طوفان الاقصی به عنوان یک بحران عمده در قرن بیست و یکم، تأثیرات عمیقی بر هزینه‌های امنیتی و نظامی کشورهای درگیر و تحولات جهانی، به ویژه در زمینه‌های اقتصادی و سیاسی داشته است. این بحران باعث شد؛ بسیاری از کشورها به ویژه خاورمیانه، به شدت از منابع خود، برای تقویت و توسعه، توان نظامی و امنیتی استفاده کنند.^۳

افزایش هزینه‌های نظامی به معنی تخصیص بیشتر بودجه برای خرید تجهیزات نظامی، ارتقاء توان دفاعی و استقرار نیروهای مسلح است.^۴ کشورهای درگیر در طوفان الاقصی، به ویژه اسرائیل و کشورهای عربی منطقه، به دلیل نیاز به مقابله با تهدیدات نظامی و افزایش نگرانی‌ها از امنیت ملی، سرمایه‌گذاری‌های کلانی در بخش نظامی کرده‌اند؛ چنانچه این امر باعث، کاهش منابع مالی برای پروژه‌های زیرساختی، اجتماعی و اقتصادی در این کشورها شده است.^۵

در سطح جهانی، افزایش هزینه‌های نظامی و امنیتی منجر به تقویت صنایع نظامی و افزایش درآمدهای کشورهایمانند ایالات متحده و کشورهای اروپایی شد که از بزرگترین صادرکنندگان سلاح هستند. این کشورها با فروش تسلیحات به کشورهای درگیر در بحران‌های منطقه‌ای، به ویژه در خاورمیانه، سودهای کلانی به دست آورده و قدرت نفوذ خود را در این مناطق افزایش دادند. این روند نه تنها به رشد اقتصادی این کشورها کمک کرد، بلکه به تقویت نقش آنها در معادلات امنیتی و نظامی بین‌المللی نیز انجامید.^۶

۱-۱-۲- کاهش گردشگری و توریسم

ابعاد سیاسی و اقتصادی طوفان الاقصی تأثیرات گسترده‌ای بر گردشگری جهانی داشته است. از منظر سیاسی، افزایش تنش‌ها و درگیری‌های نظامی در منطقه به کاهش شدید احساس امنیت در میان گردشگران بین‌المللی منجر شده است. ناآرامی‌ها و تهدیدات امنیتی باعث شد تا بسیاری از کشورها، سفر به این مناطق را محدود

^۳ . کامران، پور عباس، دستاوردهای بی نظیر و حیرت‌انگیز مقاومت در طوفان الاقصی، کد خبر: ۲۸۶۱۱۳، ۲۵ فروردین ۱۴۰۰، ۲۱:۰۰.

^۴ . محمدقلی، مجد و دیگران، رضا شاه و بریتانیا بر اساس اسناد وزارت خارجه آمریکا، ص ۲۸۹-۲۹۳.

^۵ . بی‌نا، ایرنا: خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران، نگاهی به پیامدهای اقتصادی طوفان الاقصی برای صهیونیست‌ها، تاریخ انتشار: ۸ آبان ۱۴۰۲، ۱۴:۴۶.

^۶ . بی‌نا، افزایش حیرت‌انگیز هزینه‌های نظامی جهان در سال ۲۰۲۳، خبر: ۲۸۶۷۸۹، ۰۳ اردیبهشت ۱۴۰۳، ۲۱:۲۵.

مستقیم مشاهده مقاومت مردم فلسطین و بی‌اعتنایی قدرت‌های بزرگ به حقوق ملت‌هاست. این تحولات نشان می‌دهد که طوفان الأقصى به فراتر از مرزهای منطقه‌ای رفته و در سطح جهانی، ارزش‌های ملی‌گرایی و همبستگی بین ملت‌ها را تقویت کرده‌است.^{۲۶}

۱-۲-۴- تقویت مشروعیت جبهه مقاومت

طوفان الأقصى به‌عنوان یک نقطه عطف تاریخی، تأثیرات عمیق و گسترده‌ای بر جبهه مقاومت و گفتمان جهانی داشته است. یکی از بزرگ‌ترین دستاوردهای این عملیات، تقویت مشروعیت جبهه مقاومت در سطح جهانی است. پیش از این، محور مقاومت عمدتاً در موضع دفاعی قرار داشت و تنها در پاسخ به حملات به دفاع می‌پرداخت. اما با آغاز عملیات «طوفان الأقصى» در ۱۵ مهرماه ۲۰۲۳ و ورود این محور به فاز تهاجمی، وضعیت تغییر کرده و محور مقاومت به‌طور مستقیم علیه آمریکا و اسرائیل اقدام کرد. این تحول، که به شکستی تاریخی و ویرانگر برای رژیم صهیونیستی منجر شد، به‌طور قابل توجهی مشروعیت جبهه مقاومت را تقویت کرده‌است.

در سطح جهانی، عملیات طوفان الأقصى باعث شد: مفهوم مقاومت در برابر اشغالگری به یک گفتمان معتبر تبدیل شود. سیاسیون و گروه‌های مردمی در جهان اسلام و خارج از آن، به حمایت از جبهه مقاومت پرداخته و آن را به‌عنوان نماینده واقعی ملت‌های تحت فشار پذیرفته‌اند. به‌ویژه، تأثیرات اجتماعی این عملیات نیز قابل توجه بوده‌است. طوفان الأقصى توانسته است احساس همبستگی و هویت مشترک را در میان ملت‌های منطقه تقویت کند و جبهه مقاومت را به‌عنوان جنبشی اجتماعی با اهداف انسانی و مشروع معرفی کند. این تغییر نگرش، زمینه‌ساز پیدایش و تقویت جریان‌های جدید مقاومت در سطح جهانی شده‌است.

حمایت جهانی از ملت فلسطین و موج تظاهرات ضدصهیونیستی در کشورهای مختلف، حتی در کشورهای مستکبر که حامیان رژیم صهیونیستی هستند، نشان‌دهنده گسترش خیزش جهانی علیه رژیم اشغالگر قدس است. این تغییرات، به‌ویژه با تأکید جمهوری اسلامی ایران بر حضور مؤثرش در حمایت از فلسطین و تقدیم شهیدان ایرانی در این راه، تأییدکننده نقش کلیدی ایران و محور مقاومت در تقویت مشروعیت جهانی مقاومت است.^{۲۷}

^{۲۶} . محمد رضا، غلامرضا، طوفان الاقصی بستر ساز هم‌گرایی امت اسلام در مسیر شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی، چهارشنبه ۲۶ مهر ۱۴۰۲، شماره ۸۳۰۵.

^{۲۷} . پورعباس، کامران، دستاوردهای بی‌نظیر و حیرت‌انگیز مقاومت در طوفان الاقصی، کد خبر: ۲۸۶۱۱۳، ۲۵ فروردین ۱۴۰۳ - ۲۱:۰۰.

۱-۲-۵- افشای بی آبرویی حقوق بشر غرب

عملیات «طوفان الأقصى» به‌طور عمیق و گسترده‌ای نقاب از چهره مدعیان حقوق بشر و کنوانسیون‌های بین‌المللی برداشت و بی‌آبرویی آن‌ها را به وضوح نشان داد. این عملیات نه تنها به‌طور مستقیم حقوق بین‌الملل را به چالش کشید، بلکه به‌طور جدی آبروی رژیم صهیونیستی، آمریکا، و تعدادی از کشورهای اروپایی را نیز به خطر انداخت.^{۲۸}

حرکت وحشیانه و بی‌رحمانه رژیم صهیونیستی در غزه، با نقض آشکار قوانین بین‌المللی، از جمله حملات به کودکان، تخریب بیمارستان‌ها، و قطع آب و برق، به‌طور علنی اصول انسانی و حقوق بشری را نادیده گرفت. این رفتارها، که با سکوت و حتی حمایت ضمنی برخی کشورهای غربی مواجه شد، نشان‌دهنده عمق بحران مشروعیت در نظام حقوق بشر جهانی است.^{۲۹}

دنیای غرب، که خود را متمدن و پیشرو در دفاع از حقوق بشر معرفی می‌کند، در مقابل این فجایع بزرگ به‌طور معناداری سکوت کرده و در برخی موارد به‌طور فعال از آن‌ها حمایت کرده‌است. این وضعیت، نشان‌دهنده حقیقت تلخی است که بیش از سی هزار نفر از مردم غزه، از کودکان تا پیران، در این جنگ قربانی شدند و زیرساخت‌های زندگی آنان به‌طور کامل ویران شد.

این فجایع باعث شد: چهره واقعی تمدن غرب و ادعاهای حقوق بشری آن، به‌طور گسترده‌ای به نمایش گذاشته شود. به‌ویژه، تأثیرات اقتصادی و سیاسی این عملیات بر بی‌آبرویی غرب و تمدن آن، به‌طور واضح نشان‌دهنده تناقضات بنیادین در نظام بین‌المللی و عدم صداقت در دفاع از حقوق بشر است. در نتیجه، این تحولات به‌طور گسترده‌ای مشروعیت غرب و نهادهای بین‌المللی را زیر سؤال برد و نشان داد؛ چگونه سیاست‌های دوگانه و منافع اقتصادی می‌توانند بر اصول انسانی و حقوق بشر سایه افکنند.^{۳۰}

^{۲۸} . هادی، صادقی، خبرگزاری رسمی حوزه، حرکت طوفان الاقصی آبرویی برای حقوق بشر آمریکایی نگذاشت، کد خبر: ۱۱۴۸۳۷۰، ۱۷ فروردین ۱۴۰۳ - ۱۳:۱۹.

^{۲۹} . حسن، صفرزاده تهرانی، درآمدی بر شناخت حق و باطل در طوفان الاقصی، ص ۲۶.

^{۳۰} . پورعباس، کامران، دستاوردهای بی‌نظیر و حیرت‌انگیز مقاومت در طوفان الاقصی، کد خبر: ۲۸۶۱۱۳، ۲۵ فروردین ۱۴۰۳، ۲۱:۰۰.

۱-۲-۶- افزایش علاقه به مطالعه تاریخ و مسائل فلسطین

عملیات طوفان الاقصی تأثیر قابل توجهی بر افزایش علاقه به مطالعه تاریخ و مسائل فلسطین داشته است. این رویداد نظامی، که توجه جهانی را به خود جلب کرد، باعث شد: ^{۳۱} بسیاری از افراد، به ویژه در جوامع بین‌المللی، درباره ریشه‌ها و تاریخ مناقشه فلسطین و اسرائیل کنجکاو شوند. طوفان الاقصی نه تنها یک رویداد نظامی بود، بلکه به‌عنوان نقطه‌ای کلیدی در تحولات سیاسی و اجتماعی خاورمیانه دیده می‌شود که پشتوانه‌ی تاریخی طولانی و پیچیده دارد.

با گسترش پوشش رسانه‌ای و شبکه‌های اجتماعی، مردم بیش از پیش با تصاویر و گزارش‌هایی از زندگی روزمره مردم فلسطین و تاریخ این مناقشه مواجه شدند. این مواجهه باعث شد که بسیاری به دنبال درک عمیق‌تر از دلایل این درگیری‌ها و تاریخچه آن باشند. در نتیجه، تقاضا برای منابع آموزشی، کتاب‌ها، مقالات علمی و مستندهایی که به تحلیل تاریخ فلسطین، نقش قدرت‌های خارجی و تأثیرات اشغالگری بر جامعه فلسطینی می‌پردازند، افزایش یافت. علاوه بر این، بسیاری از فعالان حقوق بشر و سازمان‌های بین‌المللی نیز به‌طور فعال به ترویج آگاهی درباره تاریخ فلسطین پرداختند و سعی کردند از این فرصت برای آموزش عمومی استفاده کنند. دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی در نقاط مختلف جهان نیز برنامه‌های مطالعاتی و دوره‌های مرتبط با تاریخ و مسائل خاورمیانه را گسترش دادند. این علاقه به مطالعه تاریخ فلسطین نه تنها در میان دانشجویان و پژوهشگران، بلکه در میان عموم مردم نیز به چشم می‌خورد، که به دنبال درک بهتر از این درگیری‌ها و پیامدهای آن برای منطقه و جهان هستند. ^{۳۲}

نتیجه‌گیری

مقاله حاضر، با هدف بررسی تأثیرات چندبعدی و گسترده عملیات «طوفان الاقصی» بر تحولات قرن بیست و یکم و تغییرات جهانی تدوین شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که عملیات طوفان الاقصی، در اکتبر ۲۰۲۳ توسط حماس آغاز شد، تأثیرات قابل توجهی بر روندهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جهانی داشته است. این عملیات نه تنها موجب افزایش هزینه‌های امنیتی و نظامی برای کشورها و فشارهای اقتصادی گسترده شد،

^{۳۱} . بی‌نا، خبرگزاری مهر، عملیات «طوفان الاقصی» و فرصتی جدید برای درک روحی مردم فلسطین، ۲۳ مهر ۱۴۰۲، ۵۲:۱۰.

^{۳۲} . محمد علی، میرزایی و دیگران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، مهمترین پیامد طوفان الاقصی، زنده شدن مسئله و آرمان فلسطین در جهان بود، ۱۴۰۲/۰۹/۰۷.

بلکه پیامدهای عمیقی بر حوزه‌هایی همچون گردشگری، مهاجرت و رشد ناسیونالیسم اقتصادی در سطح جهانی به همراه داشت.

از منظر سیاسی و اجتماعی، این بحران باعث بی‌اعتباری رسانه‌های رسمی غربی و نمایان شدن چالش‌های عصر اطلاعات شد. همچنین، تظاهرات گسترده در کشورهای غربی و سرکوب آن‌ها، تضادهای عمیق در عملکرد نظام‌های لیبرال دموکراتیک را نمایان ساخت. تقویت حس ناسیونالیستی و مشروعیت جبهه مقاومت، از دیگر پیامدهای این بحران بود که موجب افزایش همبستگی میان کشورهای اسلامی و توجه بیشتر به حقوق ملت‌ها شد. علاوه بر این، رفتارهای رژیم صهیونیستی و سکوت برخی کشورهای غربی، مشروعیت نظام حقوق بشر جهانی را به چالش کشید.

فهرست منابع

کتاب‌ها

- بی‌نا، حلقه‌های نقد مردم سالاری دینی، قم، حوزه علمیه قم، مرکز مطالعه و پاسخ‌گویی به شبهات حوزه‌ی علمیه، ۱۳۸۰.
- بی‌نا، مجموعه مقالات اولین همایش حج و اقتصاد، تهران، پژوهشکده حج و زیارت، ۱۳۹۱.
- بی‌نا، مدیریت تحول و توسعه، اصفهان، مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه، ۱۳۹۱.
- داوودیان فر، عباس، ابوذر انقلاب؛ ویژه‌نامه آیت الله طالقانی رحمه‌الله، مرکز پژوهش‌های صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۲.
- شیخ شعاعی، محمدعلی، ناسیونالیسم از دیدگاه اسلام، مرکز پژوهش‌های صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، قم، ۱۳۸۴.
- صفرزاده تهرانی، حسن، درآمدی بر شناخت حق و باطل در طوفان الأقصی، اصفهان، فرهنگستان اندیشه، ۱۴۰۲.
- فرمانیان، مهدی، مجموعه مقالات کنگره جهانی جریان‌های افراطی و تکفیری از دیدگاه علمای اسلام، موسسه دارالاعلام المدرسه اهل البیت علیهم السلام، ۱۳۹۳.
- محمدقلی، مجد، امیری، مصطفی، رنجبر کرمانی، علی‌اکبر، رضا شاه و بریتانیا بر اساس اسناد وزارت خارجه آمریکا، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، ۱۳۸۹.

سایت‌ها و سایر مقالات

بی‌نا، افزایش حیرت‌انگیز هزینه‌های نظامی جهان در سال ۲۰۲۳، خبر: ۲۸۶۷۸۹، ۰۳ اردیبهشت ۱۴۰۳، ۲۱:۲۵.

بی‌نا، ایرنا: خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران، نگاهی به پیامدهای اقتصادی طوفان الاقصی برای صهیونیست‌ها، تاریخ انتشار: ۸ آبان ۱۴۰۲، ۱۴:۴۶.

بی‌نا، خبرگزاری مهر، عملیات «طوفان الاقصی» و فرصتی جدید برای درک روحی مردم فلسطین، ۲۳ مهر ۱۴۰۲، ۱۰:۵۲.

بی‌نا، خبرگزاری دانشجویان ایران ایسنا، نیم‌نگاهی به پیامدهای اقتصادی عملیات طوفان الاقصی، کد خبر: ۱۴۰۲۰۷۱۹۱۳۶۲۱، چهارشنبه ۱۹ مهر ۱۴۰۲، ۲۰:۰۱.

بی‌نا، مشرق، همه سناریوهای اقتصادی برخاسته از طوفان الاقصی، کد خبر ۱۵۴۷۴۰۸، تاریخ انتشار: ۲۷ آبان ۱۴۰۲، ۲۳:۰۵.

بی‌نا، تظاهرات میلیونی مردم جهان در اعتراض به جنایات هولناک صهیونیست‌ها علیه کودکان، کد خبر: ۲۷۴۹۹۴، ۲۳ مهر ۱۴۰۲ - ۲۱:۵۶.

پورعباس، کامران، دستاوردهای بی‌نظیر و حیرت‌انگیز مقاومت در طوفان الاقصی، کد خبر: ۲۸۶۱۱۳، ۲۵ فروردین ۱۴۰۳ - ۲۱:۰۰.

رکابیان، رشید، پادروند، مهدی، عزتی، محسن، طوفان الاقصی و تاثیر آن بر بحران امنیتی و سیاسی اسرائیل، شماره ۱ (۳۲)، ۱۱ بهار ۱۴۰۳.

غلام‌رضا، محمد رضا، مرجع فراگیر مجلات علمی و تخصصی ایرانی، طوفان الاقصی بستر ساز هم‌گرایی امت اسلام در مسیر شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی، چهارشنبه ۲۶ مهر ۱۴۰۲، شماره ۸۳۰۵.

کثیری نژاد، سهیل، نگاهی به پیامدهای اقتصادی طوفان الاقصی برای صهیونیست‌ها، کد خبر: ۸۵۲۷۴۲۱۰، ۸ آبان ۱۴۰۲، ۱۴:۴۶.

میرزایی، محمد علی، مقدم، علی رضا، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، مهمترین پیامد طوفان الاقصی، زنده شدن مسئله و آرمان فلسطین در جهان بود، ۱۴۰۲/۰۹/۰۷.

نجات، علی، خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، «طوفان الاقصی» و کابوس مهاجرت معکوس تل‌آویو، شنبه ۹ تیر ۱۴۰۳، ۱۳:۰۴.

هادی، صادقی، خبرگزاری رسمی حوزه، حرکت طوفان الاقصی آبرویی برای حقوق بشر آمریکایی نگذاشت، کد خبر: ۱۴۸۳۷۰، ۱۷ فروردین ۱۴۰۳، ۱۳:۱۹.

یاکوبسن، برایان، تابناک، شوک طوفان الاقصی به بازارهای ایران، کد خبر: ۱۱۹۷۵۱۱، ۱۷ مهر ۱۴۰۲ - ۰۸:۴۸.